

УДК 78.071.1(477)+781.68

БОНДАРЧУК В. О.

ОПЕРА МИКОЛИ ЛИСЕНКА «НАТАЛКА ПОЛТАВКА» В РЕЖИСЕРСЬКІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ДМИТРА ГНАТЮКА

Розглянуто особливості режисерської інтерпретації опери М. Лисенка «Наталка Полтавка», здійсненої Дмитром Гнатюком. За архівними матеріалами Національної опери України охарактеризовано процес поновлення її в репертуарі театру. Прем'єра опери відбулася в Києві 8 травня 1989 року, хоча в історії театру цей твір був неодноразово поставлений у різних музично-драматургічних концепціях. Основою нової постановки «Наталки Полтавки» стало індивідуальне сприйняття режисером українського мелосу, народнопісенної культури, народного світогляду. У запропонованій Д. Гнатюком інтерпретації враховано творчі досягнення попередніх постановників цієї опери, їх корективи авторського варіанту опери. У режисерській інтерпретації Дмитра Гнатюка «Наталка Полтавка» трималася в репертуарі Національної опери до 2005 року, до того часу, коли він запросив до її поновлення диригента Кирила Карабича, і виставу було показано в новому варіанті з незначними відхиленнями від попередніх постановок. Здійснивши постановку «Наталки Полтавки», Д. Гнатюк узагальнив здобутки своїх попередників, запропонував у цій режисерській інтерпретації своє розуміння самотності твору класика української музики, актуалізував співзвучність для свого часу втілених у ньому моральних і естетичних ідей, збагативши цим традиції національного оперного мистецтва, закладені творчістю М. Лисенка, С. Гулака-Артемовського, К. Данькевича.

Ключові слова: виконавська інтерпретація, творча особистість, драматургія оперного твору, режисерська концепція, виконавський репертуар.

Питання відродження національної культури, сучасного сприйняття класики, збереження традицій і збагачення їх сучасним досвідом розвитку музично-театрального мистецтва не втрачають своєї актуальності й сьогодні. В українському оперному виконавстві режисери-постановники, вдаючись до нових інтерпретацій, нових прийомів і засобів сценічного втілення, завжди намагалися увиразнити співзвучність класичних творів прагненням і запитам своїх сучасників.

Мета статті – розкрити особливості режисерської діяльності Дмитра Михайловича Гнатюка на прикладі його постановки опери Миколи Лисенка «Наталка Полтавка» в Київському театрі опери та балету імені Т. Г. Шевченка

Протягом усього свого творчого шляху Дмитро Гнатюк, як актор і режисер, послідовно обстоював традиції українського музичного театру, сприяючи своїм мистецтвом його розвитку, зокрема й у сфері оперного виконавства. У цьому полягала сутність його естетичних поглядів і переконань, його багатогранної діяльності загалом, органічно пов'язаних з ідеями національного культурного відродження у другій половині ХХ століття. Як режисер оперного театру, він вважав завданням державного, національного значення збагачувати репертуар оперного театру творами українських композиторів, культивувати національні традиції, співвідносити їх із досягненнями світового мистецтва.

© Бондарчук В. О., 2017

У виставах за творами української оперної класики Дмитро Гнатюк, як провідний соліст Оперного театру, виконав партії Остапа («Тарас Бульба»), Енея («Енеїда»), Миколи («Наталка Полтавка») М. Лисенка, Султана з опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм». Як режисер, він здійснив постановки на сцені цього ж театру таких опер: «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського (1988), «Наталка Полтавка» (1989), «Тарас Бульба» (1992), «Зима і весна» (1985) М. Лисенка, запропонувавши свою інтерпретацію як окремих характерів, так і кожного із цих творів загалом. Склалося так, що оперна спадщина М. Лисенка стала доленосною у становленні Дмитра Михайловича як багатопланового митця. Його творчі ініціативи були породжені загальною тенденцією до відродження українського національного мистецтва, зокрема й оперного виконавства. У своїх режисерських постановках творів національної оперної класики він прагнув переосмислити, надати сучасного звучання музичній драматургії, виробити нові прийоми й засоби її сценічного втілення.

Прем'єра опери М. Лисенка «Наталка Полтавка» у новій режисерській інтерпретації, здійсненій Д. Гнатюком, відбулася в Києві 26 квітня 1989 року, хоча в історії Національної опери цей твір був неодноразово поставлений у різних музично-драматургічних концепціях¹. Уперше ця опера набула сценічного втілення 1936 року. Її постановка була приурочена до Декади української літератури і мистецтва в Москві. Режисерське трактування цілком відповідало тогочасній культурно-мистецькій і суспільній атмосфері. Як зазначає Галина Тітова, основою вистави стали масштабність, урочистість, піднесеність і плакатність². Індивідуальність характерів, їх психологічні нюанси були витіснені загостреними соціальними суперечностями, соціальними конфліктами. Під час роботи над другою постановкою опери «Наталка Полтавка» зазнали переосмислення і корекції смислова організація твору, декламаційний матеріал, сценічна драматургія, розвиток сюжетної лінії. Цю виставу було поставлено 1942 року, коли театр перебував в евакуації в Іркутську, була вона в репертуарі й після його повернення 1944 року до Києва³.

У новій інтерпретації ця опера прозвучала 23 липня 1951 року, її автори – диригент-постановник Борис Чистяков, режисер Володимир Манзій, художник Сергій Остроценко. У запропонованій редакції суттєвих змін в опері зазнала передусім її драматургічна основа завдяки вставним епізодам, додатковим сюжетним лініям, унаслідок чого вона мала чотири дії.

У 1954 році, до відзначення 300-річчя Возз'єднання України з Росією Київський театр опери та балету імені Т. Г. Шевченка підготував нову постановку опери, у редакції Бориса Лятошинського та Всеволода Рибальченка. Творча група (диригент-постановник Веніамін Тольба, режисери Амвросій Бучма і Володимир Манзій) у своїй новій версії трактувала «Наталку Полтавку» як «правдиву життєву драму»⁴. Наступним етапом у сценічній історії цього твору М. Лисенка став 1971 рік, коли відродження і збагачення оперно-балетного репертуару набуло особливої актуальності. Режисер

---

¹ Тітова Г. І. «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка на сцені Національної опери України (режисерська інтерпретація Дмитра Смолича) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 72.

² Там само.

³ Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк. Київ : Муз. Україна. 1991. С. 157.

⁴ Тітова Г. І. «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка на сцені Національної опери України (режисерська інтерпретація Дмитра Смолича) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 73.

Дмитро Смолич запропонував свою інтерпретацію опери, узявши за основу її драматургічного розвитку народно-побутові, обрядові й релігійні сцени. Співпрацюючи з композитором Віталієм Губаренком, він надав динамічності драматургічному розвитку за допомогою хорових епізодів, широкого залучення народнопісенного матеріалу та поживавлення декламаційних елементів. В інтерпретації Д. Смолича «Наталка Полтавка» тривалий час була в репертуарі театру і, як зазначає Г. Тітова, вісімнадцять сезонів не сходила зі сцени.

Відтак, провідними в українському оперному виконавстві другої половини ХХ століття стали твори М. Лисенка, вони багато в чому визначили жанрову своєрідність українського музичного театру, яка полягала в органічному художньому поєднанні ліричного, побутового, лірико-фантастичного начал, утілених в опері-сатирі, опері – політичному памфлеті, опері-колядці, опері-хвилиниці, дитячій опері¹.

Дмитро Гнатюк, як режисер Київського оперного театру, почав працювати над оперою «Наталка Полтавка» 1988 року. У цьому театрі це була сьома її постановка, і не дивно, адже вона приваблює постановників, виконавців і глядачів не тільки музикою, а й життєвою філософією, прагненням до світла й добра. У її сценічному втіленні брало участь не одне покоління виконавців – від корифеїв українського драматичного театру до видатних оперних співаків сучасності, – щоразу демонструючи своє розуміння, свій образ знаменитого твору, створеного музою українського народу, – зазначав Дмитро Гнатюк у розмові з журналісткою Людмилою Коробчак під час роботи над сценічним поновленням твору².

Дмитро Михайлович раз у раз звертався до художньої ради театру з проханням переглянути оперний репертуар. Після повернення колективу театру у нове, реконструйоване приміщення (1988) проблема репертуару набула особливої гостроти, і художня рада регулярно обговорювала питання про його збагачення творами українських композиторів. Під час одного з таких засідань (2 вересня 1987 року) Лев Венедиктов знову порушив його у зв'язку з відкриттям 120-го театрального сезону. Серед інших важливих питань ішлося й про відзначення 150-річчя від дня народження Миколи Лисенка, зокрема про внесення його творів до репертуару театру, але не тільки про це. Керівництво театру висунуло й такі завдання:

1. Перевидати творчу спадщину М. Лисенка.
2. Завершити інструментування опери «Утоплена».
3. Поновити в репертуарі театру оперу «Тарас Бульба».
4. Проаналізувати й обґрунтувати можливість постановки опери «Енеїда».
5. Повністю реконструювати оперу «Наталка Полтавка»³.

Крім того, для визначення перехідного репертуару було створено комісію у такому складі: хормейстер Лев Венедиктов, диригент Стефан Турчак, художник Федір Нірод, режисер Ірина Молостова, балетмейстер Віктор Литвинов⁴.

¹ Ізваріна І. М. Лисенкова доба українського оперного мистецтва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2010. № 1. С. 18.

² Коробчак Л. «Наталка Полтавка» імениниці // Вечірня Одеса. 1989. 1 грудня.

³ Див.: Протокол засідання Президії художньої ради АТОБ УРСР ім. Т. Г. Шевченка від 02.09.1987 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. Арк. 1.

⁴ Там само.

3 грудня 1988 року на засіданні художньої ради театру вже обговорювалися ескізи декорацій до опери «Наталка Полтавка», виготовлення яких здійснював художник Андрій Холопцев. У своєму виступі Дмитро Гнатюк наголошував: «Наталка Полтавка» належить до класики українського оперного театру. Без цього твору немислима наша афіша»¹. Запропоновані ескізи формувалися відповідно до режисерських вимог Д. Гнатюка: традиційна інтерпретація опери, сформована на основі національного архетипу, елементи історичної і державницької ідентифікації, автентичного музичування. Головне завдання, яке висував перед собою Д. Гнатюк, – створити атмосферу довіри і взаєморозуміння між виконавцем і глядачем, відтворити національні особливості українського народу². Дмитро Михайлович запропонував переглянути і проаналізувати сценічне оформлення, яке здійснив Андрій Миколайович Холопцев, сподіваючись, що це сприятиме подальшому оновленню не лише цієї опери, а й інших музичних творів українських композиторів.

Під час засідання Л. Венедиктов запропонував постановочний план вистави і наголосив, що за основу режисерського рішення необхідно взяти сценічну модель, сформовану 1954 року під керівництвом А. Бучми, за редакцією В. Рибальченка³. Художник А. Холопцев, розробляючи сценічне оформлення, теж спирався на ескізи попередньої постановки: «Краса немислима без природи, тому на першому плані постануть елементи, які б відображали село, його мальовничість. Цим зумовлена така увага до тополь, до квітів, до садів – без цього немає українського села», – зазначив художник під час обговорення запропонованого матеріалу⁴.

Розкриваючи план поновлення опери, Д. Гнатюк у статті в одному з періодичних видань наголошує, що сценічне оформлення містить елементи із живописних полотен на українську тематику: «Мені у виставах хотілося передати поетичність музики М. Лисенка. У роботі над музичним матеріалом я звертався до різних видів мистецтва, зокрема до живопису»⁵. Основою нової постановки «Наталки Полтавки» стало індивідуальне сприйняття режисером українського мелосу, народнопісенної культури, народного світогляду. Усі пропозиції режисера були враховані, а рішенням художньої ради театру затверджено ескізи декорацій до вистави.

Обговоривши проект сценічного оформлення й режисерську концепцію, Дмитро Гнатюк запропонував призначити прем'єру вистави на початок лютого 1989 року. Для успішного і вчасного її випуску необхідно було належним чином організувати репетиційний процес. Робота над сценами камерного плану відбувалася у вільних аудиторіях театру, а над зведеними мізансценами – у балетному класі. Режисер прагнув розвантажити головну сцену і створити всі умови для безперервного проведення репетицій «Наталки Полтавки»⁶. Завдяки активній роботі усього творчого колективу прем'єра відбулася 8 травня 1989 року, її диригент-постановник – Іван Дмитрович

---

¹ Протокол засідання художньої ради АТОБ УРСР ім. Т. Г. Шевченка від 3.12.1988 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. Арк. 1.

² Див.: там само.

³ Див.: там само.

⁴ Там само.

⁵ Гнатюк Д. Одна из повседневных работ // Комсомольские знания. Киев. 1976. 27 февраля.

⁶ Протокол засідання художньої ради АТОБ УРСР ім. Т. Г. Шевченка від 3.12.1988 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. Арк. 1.

Гамкало, диригент – Аллін Григорович Власенко, режисер-постановник – Дмитро Михайлович Гнатюк, художник – Андрій Миколайович Холопцев¹.

У запропонованій Д. Гнатюком інтерпретації враховано творчі досягнення попередніх постановників цієї опери, їх корективи авторського варіанту опери. Юрій Станішевський зазначає: «Диригент І. Гамкало тонко відчув стиль лисенківської епохи, досяг проникливої, багатой на емоційні нюанси інтерпретації, збалансованого, гармонійного звучання оркестрових і хорових епізодів, тактовно акомпанував співакам. Він вдало розставив динамічні штрихи та психологічні акценти»².

Режисерський підхід Дмитра Гнатюка вплинув і на акторську роботу над відображенням народного побуту, традицій, суспільних відносин між персонажами. Правдивість, щирість і переконливість у співі, декламації, а головне, в акторській лексичі, – це було те нове у трактуванні драматургії вистави, що Дмитро Михайлович запропонував виконавцям під час репетицій. Працюючи над смисловою організацією опери, її драматургією, їх практичним утіленням на сцені, Дмитро Гнатюк говорив в інтерв'ю з Лідією Віриною: «Коли я не бачу на сцені очей партнера, мені стає не по собі. Від чого він замкнутий, чому відгородився і пам'ятає лише свою фразу. Мистецтво сцени, як і життя, завчити не можна, його можливо лише пізнати спільно, прагнучи один до одного назустріч у звуці, почутті, в думці. З сумнівами, розчаруваннями, але є готовність до пошуку. Шукати сутність своєї ролі і своїх партнерів, диригента, режисера»³. Розвиваючи сюжетні лінії під час мізансценічних репетицій, Дмитро Гнатюк звертав увагу акторів на необхідність моделювати малюнок кожної ролі, на логічне, практично зумовлене поєднання вокального матеріалу з декламаційним, а також на закріплення їх елементами сценічної вмотивованості, вільного оперування прийомми сценічного втілення відповідно до диригентських та режисерських настанов.

Серед акторів-виконавців привертає увагу передусім постать Івана Чернея, виконавця партії Виборного. Поєднуючи комічно-гумористичні й народно-побутові елементи в образі героя, він дотримувався режисерських настанов, його задуму загалом. Значної уваги Дмитро Гнатюк надавав ансамблевим мізансценам у виставі. Для нього принциповим було, щоб такий важливий елемент вистави, як ансамбль Виборного і Возного, визначав структурну цілісність оперної драматургії загалом. Однак, на думку Ю. Станішевського, акторам так і не вдалося всебічно розкрити характери Виборного і Возного, зокрема виконавець партії Возного Юрій Хомич не взяв до уваги навіть тих художніх прийомів, які були напрацьовані його попередниками – виконавцями цих партій у попередніх постановках «Наталки Полтавки». Ідеться передусім про недотримання акторами-вокалістами співвідношення декламаційного й сольного-вокального начал у кожній із них, про порушення цим жанрової природи цього сценічного твору⁴.

Багато зауважень було до виконавця ролі Петра – Володимира Кузьменка, зокрема щодо відповідності акторського втілення цього сценічного образу. Як зазначає рецензент, артист продемонстрував належний рівень сольного виконавства, але акторська майстерність, практичні вміння сценічного руху, пластики у артиста залишили-

¹ Тітова Г. І. «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка на сцені Національної опери України (режисерська інтерпретація Дмитра Смолича) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 72.

² Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк. Київ : Муз. Україна. 1991. С. 158.

³ Вірина Л. Отдаю голос // Советская культура. Москва, 1972. 9 декабря.

⁴ Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк. Київ : Муз. Україна. 1991. С. 158.

ся в завуальованому вигляді, не «працювали» на розкриття сутності характеру одного з головних персонажів опери. «На жаль київські співаки “розучилися” передавати вокально-сценічними барвами “життя людського духу”. З відчуттям власної гідності вони у будь-якій ролі залишалися солістами столичного театру, забуваючи про почуття свого персонажа», – наголошує Ю. Станішевський¹.

Висловлювались критичні зауваження й на адресу соліста В'ячеслава Лупалова, виконавця ролі Миколи. Він справді був одним із найкращих виконавців цієї партії, максимально засвоїв досвід і поради Д. Гнатюка щодо акторського втілення цього образу, ансамблевої злагодженості з партнерами, але утримати цей рівень протягом усієї дії не зміг. У його виконанні, як зазначає Ю. Станішевський, відчувалося порушення симетрії у смисловій організації образу, драматургічного розвитку ролі, логіки деяких сюжетних мізансцен. За партитурою, перед появою Миколи на сцені звучить вставний закулісний хор («Ой між вашою та громадою та зовуть мене бурлакою»), який має своїм логічним продовженням пісню героя «Та немає в світі гірш нікому, як бурлаці молодому». Як і в попередніх виступах артистів, тут давалася ознака відсутності виконавської цілісності, якої вимагають закони жанру і згідно з якими один елемент вистави логічно формує наступний, і не тільки формує, а й стає його органічною складовою. Ця вистава ніби розпадається на окремі елементи, окремі номери. За словами Ю. Станішевського, партія, «<...> вправно виконана В. Лупаловим <...> звучала лише як концертний номер. Часом у артиста було забагато метушні, не всі пластичні деталі логічно виправдовувалися»².

Майстерно виконала Лідія Забіляста партію Наталки. Режисеру вдалося створити творчу атмосферу взаєморозуміння в роботі зі співачкою, обґрунтувати її сценічні завдання й засоби їх практичного вирішення: «Це справжній народний характер, глибоке перевтілення в роль простої, ніжної дівчини і, водночас, тонке розуміння сучасною співачкою-актрисою кращих традицій національної сцени, їх розвитку й оновлення»³. Результатом копіткої роботи над утіленням цього сценічного образу стала висока виконавська культура, осмислені і психологічно виважені декламаційні елементи, емоційно напружені зв'язки з партнерами.

Лунали закиди й до режисерської концепції Д. Гнатюка, зокрема у зв'язку з доданим дівочим хором дружок та піснею «Ти пливи, пливи селезню» з оперети М. Лисенка «Чорноморці». Такі зміни в драматургії твору уповільнювали розвиток сюжетної лінії, обтяжували загальну динаміку сценічної дії. Очевидно, Дмитро Михайлович прагнув розгорнути драматургію опери шляхом залучення різних виконавських засобів. Як і в попередніх своїх постановках, він застосовує хор з метою фактурного і драматургічного наповнення вистави, формує основну музичну вертикаль, яка дає можливість логічно поєднати окремі сюжетні лінії в одне художнє ціле.

Опера привернула увагу шанувальників театрального мистецтва. Крім того, у цей ювілейний рік, сторіччя «Наталки Полтавки», було проведено спільну культурно-мистецьку акцію зусиллями Оперного театру й літературно-художнього клубу «Батьківщина» Республіканського будинку актора. У програмі, вибудованій на основі цього твору, було відтворено історію розвитку української опери, музичного театру загалом із широким залученням до цього художнього слова, танцю, співу, утілених в одній

---

¹ Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк. Київ : Муз. Україна. 1991. С. 158.

² Там само. С. 159.

³ Там само.

виставі – опері (програму підготовлено під керівництвом Дмитра Гнатюка і молодих виконавців театру, зокрема Ірини Даць)¹.

У режисерській інтерпретації Дмитра Гнатюка «Наталка Полтавка» трималася в репертуарі Національної опери до 2005 року, до того часу, коли він запросив до її поновлення диригента Кирила Карабиця і виставу було показано в новому варіанті з незначними відхиленнями від попередніх постановок². Концептуально опера не зазнала змін, принципово важливі моменти залишилися сталими, крім незначних моментів у драматургічному розвитку, зумовлених диригентським трактуванням окремих оркестрових номерів та хорових сцен³.

Здійснивши постановку «Наталки Полтавки», Дмитро Гнатюк узагальнив здобутки своїх попередників, запропонував у цій режисерській інтерпретації своє розуміння самотності твору класика української музики, актуалізував співзвучність для свого часу втілених у ньому моральних і естетичних ідей, збагативши цим традиції національного оперного мистецтва, закладені творчістю М. Лисенка, С. Гулака-Артемівського, К. Данькевича.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вирина Л. Отдаю голос // Советская культура. Москва, 1972. 9 декабря.
2. Гнатюк Д. Одна из повседневных работ // Комсомольские знания. Киев, 1976. 27 февраля.
3. Груша Х. Проект оперного інтерв'ю з майстром // Голос України. 1995. 7 квітня.
4. Изваріна І. М. Лисенкова доба українського оперного мистецтва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. Тернопіль, 2010. № 1. С. 14–18.
5. Клякун Г. Напередодні вистави // Молода гвардія. Київ, 1971. 26 грудня.
6. Коробчак Л. «Наталка Полтавка» іменинниця // Вечірня Одеса. 1989. 1 грудня.
7. Наказ № 570. Про затвердження постановочної групи та складу виконавців опери М. Лисенка «Наталка Полтавка» від 5. 11.1971 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. 2 арк.
8. Протокол засідання Президії художньої ради АТОБ УРСР ім. Т. Г. Шевченка від 02.09.1987 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. 1 арк.
9. Протокол засідання художньої ради АТОБ УРСР ім. Т. Г. Шевченка від 3.12.1988 року // Архів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. 1 арк.
10. РАТАУ. Вічно юна Полтавка // Київська правда. Київ, 1972. 6 січня.
11. Станішевський Ю. О. Дмитро Гнатюк. Київ : Муз. Україна. 1991. 167 с.
12. Тітова Г. І. «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка на сцені Національної опери України (режисерська інтерпретація Дмитра Смолича) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 70–78.

¹ Коробчак Л. «Наталка Полтавка» іменинниця // Вечірня Одеса. 1989. 1 грудня.

² Тітова Г. І. «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка на сцені Національної опери України (режисерська інтерпретація Дмитра Смолича) // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 76.

³ Груша Х. Проект оперного інтерв'ю з майстром // Голос України. 1995. 7 квітня.

Бондарчук В. А. Опера Николая Лысенко «Наталка Полтавка» в режиссёрской интерпретации Дмитрия Гнатюка. Рассмотрены особенности режиссёрской интерпретации оперы Н. Лысенко «Наталка Полтавка», осуществлённой Дмитрием Гнатюком. По архивным материалам Национальной оперы Украины охарактеризован процесс обновления её в репертуаре театра. Премьера оперы состоялась в Киеве 8 мая 1989 года, хотя в истории театра это произведение было неоднократно поставлено в различных музыкально-драматургических концепциях. Основой новой постановки «Наталка Полтавка» стало индивидуальное восприятие режиссёром украинского мелоса, народной культуры, народного мировоззрения. В предлагаемой Д. Гнатюком интерпретации учтены творческие достижения предыдущих постановщиков этой оперы, их коррективы авторского варианта оперы. В режиссёрской интерпретации Дмитрия Гнатюка «Наталка Полтавка» держалась в репертуаре Национальной оперы до 2005 года, к тому времени, когда он пригласил для её обновления дирижёра Кирилла Карабица, и спектакль был показан в новом варианте с незначительными отклонениями от предыдущих постановок. Осуществив постановку «Наталки Полтавки», Д. Гнатюк обобщил достижения своих предшественников, предложил в этой режиссёрской интерпретации своё понимание самобытности произведения классика украинской музыки, актуализировал созвучность для своего времени воплощенных в нём нравственных и эстетических идей, обогатив этим традиции национального оперного искусства, заложенные творчеством Н. Лысенко, С. Гулака-Артемовского, К. Данькевича.

Ключевые слова: исполнительская интерпретация, творческая личность, драматургия оперного произведения, режиссёрская концепция, исполнительный репертуар.

Bondarchuk V. O. The Opera of Mykola Lysenko “Natalka Poltavka” in Directorial Interpretation by Dmytro Hnatyuk. The author considers the features of the directorial interpretation of M. Lysenko’s opera “Natalka Poltavka” produced by D. M. Hnatyuk. The process of its updating in the repertoire of the theater is characterized on the basis of archival materials of the National Opera House of Ukraine. Its premiere took place in Kiev on May 8, 1989, although in the history of the theater, this work was repeatedly staged in various musical and dramatic concepts. The basis of the new production of “Natalka Poltavka” was the individual perception by the director of Ukrainian tunes, folk music, folk outlook. In the interpretation proposed by D. Hnatyuk the attention has been paid to the creative achievements of the previous directors of this opera, their corrections to the author’s version of the opera. In the director’s interpretation by Dmytro Hnatyuk, “Natalka Poltavka” was kept in the repertoire of the National Opera until 2005, when he invited the conductor, Kyrylo Karabits to update it, and the performance was shown in a new version with slight deviations from the previous productions. Having executed the production of “Natalka Poltavka” Dmytro Hnatyuk has summarized the achievements of his predecessors, offered in this directorial interpretation his understanding of the originality of this outstanding classic of Ukrainian music, actualized the consonance of the moral and aesthetic ideas relevant for their time that had been embodied in the composition, thus having enriched the vision of the traditions of national operatic art which had been laid down by the works of M. Lysenko, S. Hulak-Artemovsky, K. Dankevych.

Keywords: performing interpretation, creative personality, dramaturgy of the opera, directorial concept, performing repertoire.